

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. JEAN LECLANT

ΙΣΟΒΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΗΣ ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES

Με μεγάλη συγκίνηση παίρνω τὸ λόγο στὴ διάσημη Ἀκαδημία Ἀθηνῶν γιὰ νὰ μεταφέρω τὸ μήνυμα τῆς δικῆς μας Ἀκαδημίας Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων. Μία μακρὰ παράδοση συνδέει αὐτὲς τὶς δύο Ἀκαδημίες, ἐφόσον, ὅπως εἶναι φυσικό, ἡ ἐθνωμοσύνη μας στρέφεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν Μητέρα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ σήμερα τὸ βράδυ εἰδικότερα, ἐθνωμονοῦμε βαθύτατα τὴν Ἀκαδ. Ἀθηνῶν ποὺ ὑποδέχεται τὴν ἐναρκτήρια συνεδρίαση τοῦ Συνεδρίου «Ἐκατὸ χρόνια μετὰ ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Ἀνασκαφῇ ἑνας ἀπολογισμὸς», τὸ ὁποῖο ὀργανώνει ἡ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Δελφῶν καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν.

Θὰ ἐπιθυμοῦσα ιδιαίτερα νὰ μιλήσω ἐκ μέρους τῶν παρισυνῶν συναδέλφων μου, μελῶν τῆς Ἀκαδημίας : τοὺς καθηγητὲς *Jacqueline de Romilly*, μέλος ἐπίσης τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, τὸν *Pierre Amandry*, ποὺ βρίσκεται κοντὰ μας, τὸν *Pierre Demargne*, τὸν *Jean Irigoien* καὶ τὸν *Jean Pouilloux*· πρόκειται γιὰ τοὺς σημερινοὺς ἐκπροσώπους μιᾶς μακρᾶς σειρᾶς στὴν ὁποία ἔχουν ἐγγράφει τὰ ὀνόματά τους οἱ πῶ ἐξέχοντες γάλλοι ἑλληνιστές. Καὶ στὸ ἴδιο τὸ *Quai Conti*, εἴμαστε εὐτυχεῖς ποὺ ἔχουμε ἀνάμεσά μας τὸν Πρόεδρο Διονύσιο Ζακυθινό, στὸν ὁποῖο ἀπευθύνουμε τὶς καλύτερες εὐχές μας γιὰ τὴν ὑγεία του, τὸν Καθηγητὴ Μιχάλη Σακελλαρίου καί, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ προσθέσω, τὸν Διευθυντὴ Βάσο Καραγιώργη.

Τὸ ἔτος 1892 ἀποτελεῖ ἕνα σταθμὸ στὴ γόνιμη συνεργασία μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας. Στὶς 10 Ὀκτωβρίου, χάρις σὲ μιὰ συμφωνία μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χ. Τρικούπη καὶ τῶν γαλλικῶν ἀρχῶν, ξεκίνησαν στὸ χωριὸ Καστρί, μετὰ τὴν παρουσία τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας, οἱ ἐργασίες ποὺ θὰ διαρκέσουν μέχρι τὸ 1903. Στὴ συνεδρίαση τῆς Ἀκαδημίας μας, στὶς 14 Ὀκτωβρίου 1892, ἀνακοινώθηκε μιὰ ἐπιστολὴ ποὺ τῆς εἶχε ἀπευθύνει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στὶς 3 Σεπτεμβρίου, ὁ *Théophile Homolle*, διευθυντῆς τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν : "Ἐχω τὴν εὐχαρίστηση νὰ σᾶς ἀναγγείλω ὅτι τὴν προσεχὴ ἐβδομάδα θὰ μεταβῶ στοὺς Δελφοὺς μετὰ τὸν κ. Couve, μέλος τῆς Σχολῆς, γιὰ τὴν ἐναρξὴ τῶν ἀνασκαφῶν. Ἦδη ἔχουν ἐγκατασταθεῖ οἱ σιδηροτροχιᾶς *Decauville*, ποὺ προορίζονται γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν ἐκχωματώσεων. Δὲν διαθέτουμε ἀκόμη ὀλόκληρη τὴν ἐκταση ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πληρωθεῖ οἱ ἀποζημιώσεις, θὰ βροῦμε ὅμως ἀρκετὸ ἐλεύθερο χῶρο γιὰ νὰ ἐργασθοῦμε καί, ἐλπίζω, ἐνδιαφέροντα εὐρήματα».

Ἐκτοτε, κάθε χρόνο οἱ πληροφορίες καὶ ἡ ἀναγγελία θαυμαστῶν ἀνακαλύψεων διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλη. Τὰ Πεπραγμένα τῆς Ἀκαδημίας Γραμμάτων καὶ Ἐπιγραφῶν καὶ τὸ *Bulletin de Correspondance Hellénique* μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ παρακολουθήσουμε τὶς ἐνδοξες φάσεις. Μετὰ ἀπὸ τὶς προκαταρκτικὰς δυσκολίες ἐξ αἰτίας τῶν ἀπαλλοτριώσεων, συνεχίστηκε μία μακρὰ ἀνασκαφικὴ περίοδος ἀπὸ τὶς 22 Ἀπριλίου ὡς τὶς 15 Νοεμβρίου 1893. Οἱ ἐργασίαι ἄρχιζαν ἀπὸ τὸ «Πελασγικόν», τὸν «πελασγικὸν» ἢ «πολυγωνικὸν» τοῖχο πὸν κάλυπταν οἱ ἐπιγραφὰς μὲ τὶς ἀπελευθερωτικὰς πράξεις· τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ἄκρου εἶχε ἐπισημανθεῖ στὰ 1840 ἀπὸ τὸν *Ottfried Müller*, ἀργότερα τὸ δυτικὸν τοῦ τμήματος πὸν ἀπεκαλύφθη στὰ 1860-1861 ἀπὸ τὸν *Paul Foucart*. Ἀπὸ τὶς ἀρχὰς τῶν ἐργασιῶν ξεπερῶντο ἀπὸ τὴν γῆν ὁ Θησαυρὸς τῶν Ἀθηναίων· στὰ διακοσμητικὰ στοιχεῖα τῶν ἀετωμάτων καὶ τῶν μετοπῶν του προστίθενται ὁ παιὰν τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ὁ περίφημος ὕμνος στὸν Ἀπόλλωνα, πὸν ἔγνων ἀμέσως ἀντικείμενα τῶν διάσημων ἐρευνῶν τοῦ *Henri Weil* καὶ τοῦ *Théodore Reinach*, σχετικὰ μὲ τὴν μετρολογία καὶ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ. Οἱ ἀνασκαφεῖς εἶχαν ἐπίσης ἐντοπίσει τρία βασικὰ τοπογραφικὰ σημεῖα: τὸ μεγάλο βωμὸν, τὴν Ἄλω καὶ τὸ βράχο τῆς Σίβυλλας. Καὶ ἔπειτα, ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον, ἀποκαλύπτεται ἢ καθόδοις τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ καὶ ἀξιοποιοῦνται τὰ μνημεῖα καὶ τὰ ἀριστοτεχνήματα πὸν ὅλοι γνωρίζουμε καὶ θαυμάζουμε: ἀναφέρουμε μόνον τὴν ἀνακάλυψιν, τὸ 1896, τοῦ χάλκινου ἀγάλματος ἀπὸ τὸ ἀνάθημα τοῦ Πολυζάλου, τὸν περίφημον Ἡνίοχον. Τέλος, ἦρθαν στὸ φῶς στὸ τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος: τὸ 1898 τὸ Γυμνάσιον, τὸ 1899 ἡ πηγὴ Κασταλία καὶ τὸ 1900, χαμηλότερα, ἡ Μαρμαριὰ μὲ τὰ τέσσερα ἱερά τῆς. Ὅσοι ἀγαποῦν τὶς στατιστικὰς θὰ μείνουν ἐκστατικοὶ μπροστὰ στίς χιλιάδες κυβικὰ μέτρα ἐκχωματώσεων, μπροστὰ στὰ χιλιόμετρα τῶν σιδηροτροχιῶν *Decauville* πὸν ἐκτυλίσσονται μεθοδικὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ διασχίζοντας μιὰ ἔκτασιν τόσο ἐπικρινὴ — ἀλλὰ καὶ μπροστὰ στὸ μέγεθος τῶν ἐιδικῶν κονδυλίων πὸν ψήφισεν ἡ Γαλλικὴ Βουλὴ. Στὴν εὐγνωμοσύνη τῶν ἑλληνιστῶν καὶ ὄλων τῶν θαυμαστῶν τῆς ἑλληνικῆς διάνοιας πρὸς τὸν *Théophile Homolle*, λόγιον μὲ σπάνια γοητεία, μὲ ἐλεύθερον κρίσιν, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτοβουλία ὑπῆρξε ἀξιοσημεῖωτη, θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ὀνόματα τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν ἐργασιῶν *Henri Convent*, τοῦ ἀρχιτέκτονα *Tournaire*, τοῦ ὁποίου μποροῦμε ἀκόμα νὰ θαυμάσουμε τὴν συλλογὴ κατόψεων καὶ σχεδίων, τῶν νεαρῶν μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν πολυάριθμων ἑλλήνων ἐργατῶν πὸν ἐργάσθησαν ἐμψυχωμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια θέρη, σὲ ἓνα γιγάντιον ἔργο.

Ἀπὸ τὴν ἰδρυση τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, τὸ 1846, χάρις στίς προσπάθειαι τῶν φανατικῶν Φιλελλήνων, τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ *Piscatory* καὶ τοῦ κυρίου *de Salvandy*, ὑπουργοῦ Παιδείας, τοὺς ὁποίους ὑποστήριξε στὴν Ἀθήνα ὁ

πρωθυπουργός Ἰωάννης Κωλέττης, τὸ μεγάλο μας ἀρχαιολογικὸ ἴδρυμα δὲν ἔπαινε νὰ ἐπωφελεῖται ἀπὸ τῆ θεορμῆ ὑποστήριξη τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν. Στὴ Γαλλία, τὸ διάταγμα πὸν ὑπέγραψε στὶς 11 Σεπτεμβρίου 1846 ὁ βασιλιάς Λουδοβίκος-Φίλιππος, τὴν ἀναφέρει ὡς «μία γαλλικὴ σχολὴ γιὰ τὴν τελειοποίησιν τῆς μελέτης τῆς γλώσσας, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιοτήτων».

Ἐκτοτε στὸ Παρίσι, καὶ εἰδικότερα μετὰ τὶς ὀργανωτικὰς ἀποφάσεις πὸν καθόρισε ὁ Daniel Guigniault, ἡ Ἀκαδημία Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων δὲν ἔπαινε νὰ παίξει ρόλο ἐνεργοῦ ἀναδόχου καὶ στηρίγματος γιὰ τὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν. Κάθε χρόνο ὁ Διευθυντὴς τῆς ὁδοῦ Διδότου ἀπευθύνει σὲ μία εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων — αὐτὴ τῶν Σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης —, ἕναν οὐσιαστικὸ ἀπολογισμὸ, ἀντικείμενο μιᾶς προσεκτικῆς καὶ λεπτομεροῦς ἔρευνας, πὸν δημοσιεύεται καὶ ἀνακοινῶνεται στὸ Διευθυντὴ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδεως. *De jure*, ὁ μόνιμος Γραμματέας τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων, καθὼς καὶ πολλὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας τῆς Γαλλίας ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐπιτροπῆς πὸν ἔχει ἰδρυθεῖ στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας. Μέλη τῆς Ἀκαδημίας συμπεριλαμβάνονται ἐπίσης στὴν Ἐπιτροπὴ ἐπιλογῆς τῶν νέων μελῶν τῆς Σχολῆς καὶ κρίνουν τὶς διατριβές, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ τοὺς κατατίθενται. Παράλληλα μὲ μία ἐπιτροπὴ πανεπιστημιακῶν *ad hoc*, ἡ Ἀκαδημία Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων ὑποβάλλει ἕναν κατάλογο ὀνομάτων γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τοῦ μελλοντικοῦ Διευθυντῆ ἀπὸ τὸν Ὑπουργό.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο δημιουργοῦνται διάφοροι φιλικὸι δεσμοὶ ἀνάμεσα στὶς πλαγιὰς τοῦ *Λυκαβηττοῦ* καὶ τοῦ *Quai Copli*. Θὰ πρέπει ὅλοι μας νὰ ἐργασθοῦμε γιὰ νὰ γνωρίσουμε ὅσο γίνεται καλύτερα τὸν κλασικὸ πολιτισμὸ καὶ νὰ συμβάλουμε στὴν ἀκτινοβολία του.

Δὲν ἀμφιβάλουμε ὅτι ὁ ἐπίσημος ἐορτασμὸς, πὸν ὀργανώθηκε γιὰ τὴν Ἐκατονταετηρίδα τῆς Μεγάλης Ἀνασκαφῆς τῶν Δελφῶν, ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, καὶ στὸν ὅποιο ἡ ἀποφινὴ συνάθροιση στὴν καρδιὰ τῆς περιφέρειας Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν δίνει μία ἰδιαίτερη λαμπρότητα, θὰ συμβάλει στὴν ἀκτινοβολία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὐσιαστικοῦ συστατικοῦ στοιχείου τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Μέσα στὴν ἔξαρση τῆς γαλλοελληνικῆς φιλίας, ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ οἰκοδομήματος ἐκφράζουμε τὶς πιὸ θερμὲς εὐχές μας γιὰ τὸ θρίαμβο τοῦ γεμάτου σοφία καὶ ὁμορφιά πνεύματος τοῦ Ἀπόλλωνος.